

En möjlighet för Kustbevakningen att förelägga ordningsbot

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2005/06:33 En möjlighet för Kustbevakningen att förelägga ordningsbot.

I propositionen föreslås att tjänstemän vid Kustbevakningen får möjlighet att utfärda föreläggande av ordningsbot. Vidare föreslås att bestämmelserna om jäv i rättegångsbalken för åklagare skall gälla även för Kustbevakningens, Skatteverkets och Tullverkets anställda i den brottsbekämpande verksamheten.

Syftet med den föreslagna möjligheten för tjänstemän vid Kustbevakningen att utfärda föreläggande av ordningsbot är att uppnå en mer effektiv handläggning av upptäckta förseelser till sjöss och att frigöra resurser hos polisen. Den föreslagna bestämmelsen om jäv syftar till att säkerställa objektivitet i de aktuella myndigheternas brottsbekämpande verksamhet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2006.

Det har inte väckts någon motion med anledning av propositionen.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag.

I betänkandet finns ett särskilt yttrande (m, fp och c).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
En möjlighet för Kustbevakningen att förelägga ordningsbot	5
Ordningsbot	5
Jäv	6
Särskilt yttrande	7
En möjlighet för Kustbevakningen att förelägga ordningsbot (m, fp, c)	7
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Propositionen	8
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

En möjlighet för Kustbevakningen att förelägga ordningsbot

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.
Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:33.

Stockholm den 24 januari 2006

På justitieutskottets vägnar

Rolf Olsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Rolf Olsson (v), Margareta Persson (s), Beatrice Ask (m), Lennart Nilsson (s), Jeppe Johnsson (m), Göran Norlander (s), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c), Joe Frans (s), Kerstin Andersson (s), Leif Björnlod (mp), Christer Erlandsson (s), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp), Christer Engelhardt (s), Olle Sandahl (kd) och Ameer Sachet (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Frågan om att ge tjänstemän vid Kustbevakningen rätt att utfärda föreläggande av ordningsbot har varit föremål för överväganden i flera sammanhang de senaste åren.

Åklagarutredningen föreslog i betänkandet Ett reformerat åklagarväsende (SOU 1992:61) bl.a. att regeringen skulle bemyndigas att utvidga behörigheten att utfärda föreläggande av ordningsbot även till andra än poliser, åklagare och tulltjänstemän, såsom till tjänstemän vid Kustbevakningen. Detta förslag ledde inte till lagstiftning. Därefter anförde Sjöverksamhetskommittén i betänkandet Statens maritima verksamhet (SOU 1996:41) att möjligheterna att ge tjänstemän vid Kustbevakningen rätt att utfärda föreläggande av ordningsbot borde undersökas. I budgetpropositionen för år 1997 uttalade regeringen att frågan om en möjlighet för tjänstemän vid Kustbevakningen att utfärda föreläggande av ordningsbot skulle bli föremål för fortsatt beredning (prop. 1996/97:1 utg.omr. 6, s. 79).

I den inom Justitiedepartementet utarbetade promemorian En möjlighet för Kustbevakningen att förelägga ordningsbot har det lämnats förslag som innebär att sådana tjänstemän vid Kustbevakningen som uppfyller särskilt angivna krav skall få möjlighet att utfärda föreläggande av ordningsbot för vissa brott. Vidare har det i promemorian föreslagits en bestämmelse om jäv för Kustbevakningens, Skatteverkets och Tullverkets anställda i den brottsbekämpande verksamheten. Promemorian har remissbehandlats. En sammanställning av remissvaren liksom remissyttrandena i deras helhet finns tillgängliga i Justitiedepartementet (dnr Ju1995/2248/DOM).

Regeringen behandlar i propositionen lagförslagen i promemorian.

Lagrådet, som granskat de lagförslag som regeringen har arbetat fram, har lämnat förslagen utan erinran.

Regeringens lagförslag finns i *bilaga 2*.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att tjänstemän vid Kustbevakningen får möjlighet att utfärda föreläggande av ordningsbot. Vidare föreslås att bestämmelserna om jäv i rättegångsbalken för åklagare skall gälla även för Kustbevakningens, Skatteverkets och Tullverkets anställda i den brottsbekämpande verksamheten.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2006.

Utskottets överväganden

En möjlighet för Kustbevakningen att förelägga ordningsbot

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlas lagförslagen i propositionen. Utskottet föreslår att riksdagen antar propositionen.

Jämför särskilt yttrande (m, fp, c).

Ordningsbot

Brottsbekämpningen i Sverige är i första hand en uppgift för polis och åklagare. Det finns dock vid andra myndigheter vissa personalkategorier som inom sina speciella områden har ansetts besitta en sådan kompetens att de har getts befogenheter inom den brottsbekämpande verksamheten. Så har t.ex. tulltjänstemän sedan flera år tillbaka befogenhet såväl att vidta brottsutredande åtgärder som att utfärda föreläggande av ordningsbot för vissa brott. Som regeringen närmare utvecklar i propositionen har även tjänstemän vid Kustbevakningen vissa brottsbekämpande befogenheter.

Tjänstemän vid Kustbevakningen saknar emellertid möjlighet att utfärda föreläggande av ordningsbot. I stället måste Kustbevakningens tjänstemän rapportera upptäckta överträdelser till polisen för vidare åtgärd. Av de överträdelser som Kustbevakningen rapporterar till polisen uppskattas att drygt 90 % skulle kunna beivras genom föreläggande av ordningsbot.

För att få till stånd en mer effektiv användning av befintliga resurser för brottsbekämpning anser utskottet, i likhet med regeringen, att det är nödvändigt att överväga reformer även utanför polis- och åklagarväsendena. Att låta tjänstemän vid Kustbevakningen utfärda föreläggande av ordningsbot när de med utövande av sina befogenheter har ingripit vid en överträdelse skulle ge uppenbara effektivitetsvinster. Det är fråga om ett större antal fall per år. Handläggningen av upptäckta överträdelser skulle bli mer effektiv och kunna slutföras snabbare. Detta skulle vara till fördel för Kustbevakningen men framför allt för polisen, som skulle få mer tid för andra arbetsuppgifter.

Mot denna bakgrund välkomnar utskottet regeringens förslag att tjänstemän vid Kustbevakningen får möjlighet att utfärda föreläggande av ordningsbot. Utskottet ansluter sig till vad regeringen anför i propositionen och anser att de föreslagna reglerna är lämpligt utformade. Utskottet tillstyrker således regeringens förslag.

Jäv

Förvaltningslagen (1986:223) innehåller allmänna grundregler om handläggningen av ärenden vid förvaltningsmyndigheter, t.ex. vid Kustbevakningen. Bestämmelserna i förvaltningslagen om jäv gäller emellertid inte exempelvis polis-, åklagar-, skatte- och tullmyndigheternas samt Kustbevakningens brottsbekämpande verksamhet (32 § förvaltningslagen). För polis- och åklagarmyndigheternas brottsbekämpande verksamhet finns jävsbestämmelser i stället i rättegångsbalken.

Det är enligt utskottets mening viktigt bl.a. för förtroendet för de brottsbekämpande myndigheterna att möjligheterna att utföra ingripande åtgärder mot enskilda omgärdas av regler som, så långt möjligt, säkerställer att sådana befogenheter inte används felaktigt och förhindrar att det ens uppstår misstanke om något sådant. I detta sammanhang har regler om jäv stor betydelse. Det saknas emellertid uttryckliga bestämmelser om jäv för anställda vid Kustbevakningen, Skatteverket och Tullverket i den brottsbekämpande verksamheten, vilket får anses vara en brist.

Regeringen har föreslagit att bestämmelserna om åklagarjäv i rättegångsbalken skall tillämpas även på anställda vid Kustbevakningen, Skatteverket och Tullverket i den brottsbekämpande verksamheten. Utskottet har ingen annan uppfattning och anser att den lagändring som regeringen föreslår är ändamålsenlig. Också i denna del tillstyrker utskottet regeringens förslag.

Särskilt yttrande

En möjlighet för Kustbevakningen att förelägga ordningsbot (m, fp, c)

Beatrice Ask (m), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c), Hillevi Engström (m) och Karin Granbom (fp) anför:

Vi har ställt oss bakom förslaget om att tjänstemän vid Kustbevakningen skall få möjlighet att förelägga ordningsbot, vilket kommer att medföra en effektivisering av brottsbekämpningen. Samtidigt vill vi i detta sammanhang understryka att den föreslagna ordningen inte får tas till intäkt för att göra nedskärningar i sjöpolisens verksamhet.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2005/06:33 En möjlighet för Kustbevakningen att förelägga ordningsbot:

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 9 § och 48 kap. 20 § samt rubriken till 7 kap. rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***7 kap.**

Om åklagare och om jäv mot anställda inom polisväsendet¹

Om åklagare och om jäv mot anställda inom polisväsendet *m.fl.*

Vad som anges i 6 § om åklagare tillämpas även när det gäller anställda inom polisväsendet som har att vidta åtgärd eller meddela beslut enligt denna balk. En fråga om jäv prövas av polismyndigheten.

9 §²

Det som anges i 6 § om åklagare tillämpas även på anställda inom polisväsendet eller vid Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen som har att vidta åtgärd eller meddela beslut enligt denna balk. En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

48 kap.20 §³

Regeringen äger förordna, att föreläggande av ordningsbot får utfärdas även av åklagare och tulltjänsteman. De bestämmelser i detta kapitel som gäller polisman äga motsvarande tillämpning beträffande den som avses med sådant förordnande.

Föreläggande av ordningsbot får utfärdas även av åklagare, tulltjänsteman eller kustbevakningstjänsteman. De bestämmelser i detta kapitel som gäller polisman skall gälla även annan som får utfärda föreläggande av ordningsbot.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2006.

¹ Senaste lydelse 2001:280.

² Senaste lydelse 2001:280.

³ Senaste lydelse 1974:573.